

Kapitán pěch. abs. VŠV. Jan Hapala:

Obrana hlavního postavení.

Úvod.

Ve Vojenských rozhledech čís. 7—8, červenec—srpen 1938 přinesl jeden autor zajímavé nové nazírání na „obranu hlavního postavení“.

Dosavadní obranu hlavního postavení zhodnotil po stránce taktických a technických výhod a přišel k závěru, že hlavní obranné postavení umístěné v jednom terénním celku a umístěné na převráceném svahu (t. j. dosud aplikované) nevyhovuje dobře dnešnímu způsobu boje, a proto je třeba pásmo hlavního odporu položit do jednoho terénního celku na převrácený svah k nepříteli, chránit je předsunutými ohnisky odporu a pásmo střední se zachytným umístít do druhého terénního celku, t. j. na svah odvrácený od nepřítele.

Mám za to, že obrana hlavního postavení prováděná podle dosavadních předpisů a prakticky veliteli dobře aplikovaná vyhovuje, a proto pokládám za nutné všimnouti si blíže důvodů, jimiž autor doporučuje zavést nový způsob obrany.

V svém článku chci pojednat hlavně:

1. o umístění pásma hlavního odporu na převráceném svahu,
2. o ochraně tohoto pásma, a
3. o protiútočích za obranného boje.

1. Umístění pásma hlavního odporu.

Při obraně, jejímž účelem je zastavit útočníka stůj co stůj, je snahou každého velitele uskutečnit všechny podmínky nutné k vedení obranného boje, t. j. umožnit:

a) působení všech palebných prostředků jak pěchotních, tak dělostřeleckých jednak bočně, šikmo, čelně, jednak nadřaděně, a to do hlavní palebné přehrady a přehrad uvnitř postavení,

b) dobré pozorování všech velitelů a jednotek vzájemně společně pracujících,

c) spojení mezi všemi veliteli a podřízenými jednotkami,

d) dokonalé vedení obranného boje, t. j. nejen trpně snášet údery útočníka, nýbrž i mít možnost volnými silami protiútoky získat zpět ztracené části.

Mají-li tyto podmínky být v celku uskutečněny, je třeba, aby všichni velitelé a jednotky v obranném postavení, zúčastněné v tomto boji, mohli rychle a společně reagovat v prospěch svých a sousedů na situace. To bude podle mého názoru možné jedině tehdy, když celé obranné postavení bude umístěno do jednoho terénního celku.

Rozdělíme-li část palebných zdrojů a živých sil tak, že necháme část na přilehlém svahu a většinu rozmístíme na svahu odvráceném, t. j. v druhém terénním celku, ať už je to k získání větší možnosti protiútočné nebo postupného zastavení útočníka, zbavujeme se předem mohutnosti paleb a soudržnosti v jednotlivých obranných pásmech a poskytujeme útočníku možnost, aby nás postupně a po částech rozbil.

Bereme-li v úvahu, že při dosavadní obraně, kdy hloubka obranného postavení je 1.5—2 km a všechny palebné zdroje a jednotky jsou sou-

středěny do jednoho terénního celku, a při tom se ještě obáváme, že obranné postavení může být útočníkem zdoláno — přijdeme k závěru, že na tom budeme ještě hůře, když obranu rozložíme do dvou terénních celků.

Vezměme za podklad, že veliteli pluku byl přidělen úsek (při dosavadní obraně) v šířce 4.5—6 km. Podle ustanovení předpisu P-I-2, který počítá pro prapor v obraně 1.5—2 km šířky, může být tento plukovní úsek celý dobře zvládnut. Je v pravomoci tohoto velitele, jak rozmístí své prapory (buď dá dva prapory vedle sebe na pásmo hlavního odporu a střední a jeden na pásmo záchytné, nebo všechny tři prapory vedle sebe do celé hloubky postavení). Propočítáme-li nyní množství palebných zdrojů, které musí působit do celého obranného postavení, aby mělo dobrou odolnost, zjistíme, že tento úkol může splnit a podle důležitosti úseku může ještě ušetřit na plukovní zálohu jednu, nejvýše dvě roty (nepřihlížeje k tomu, co si vyhradí velitelé rot a praporů do své zálohy).

Tím chci říci to, že mu sice na záloze mnoho nezbude, avšak může dobře plnit svůj obranný úkol, protože

může vytvořit dostatečně hustou hlavní palebnou přehradu a přehradu vnitřní před pásmem středním a záchytným,

je zde možnost působení co nejvíce palebných zdrojů rasantně a nadřaděně,

odporů v celé hloubce postavení bude dosti a tyto budou hustě rozmístěny, takže při zničení jedné jsou zde pro zastoupení jiné,

všichni velitelé mohou pozorovat dobře obranný boj v celém úseku a v jednom terénním celku, takže se mohou navzájem podporovat,

dělostřelecké pozorovatelný jsou dobře a dostatečně chráněny vpředu a na situace, jaké se vyskytnou, může ještě velitel pluku reagovat svou zálohou.

Přidělíme-li mu tentýž úsek a nařídíme mu plniti touž úlohu rozmístěním svých prostředků do dvou terénních celků, může to splnit tak, že buď rozmístí dva prapory vedle sebe v celé šířce úseku jen do pásma hlavního odporu na přivráceném svahu, a jeden prapor do pásma středního a záchytného, nebo že jeden prapor zůstane v pásmu hlavního odporu a dva zbývající umístí do pásma středního a záchytného (tento poměr sil má na zřeteli autor), nebo konečně rozmístí všechny tři prapory vedle sebe ve všech obranných pásmech v obou terénních celcích.

Budeme-li ještě přihlížet k tomu, že ponecháme pro pásmo hlavního odporu hloubku 1.5 km (t. j. dosavadní obrany), vyvstanou nám zřetelné nevýhody, ať to řešíme kterýmkoli způsobem, tím více, budeme-li zachovávat poměr sil 1 : 2 při jich rozložení do obou terénních celků, t. j.:

nebude zde možnost vytvořit hustou hlavní palebnou přehradu, a to ani tehdy, kdybychom použili palebných zdrojů od jednotek z druhého terénního celku, protože ty by musily být rozmístěny lineárně na horizontu přivráceného svahu, tím by nebylo využito jejich rasance a byly by snadno prozrazeny a dělostřelectvem útočníka brzy umlčeny, ježto budou skýtat dobré a zřetelné cíle,

bude málo odporů v pásmu hlavního odporu v celé hloubce (budou řídké rozmístěny a málo odolné),

dělostřelecké pozorovatelný budou sice chráněny, avšak slabě a bude zde obava, že budou vyřaděny z činnosti při zdolání slabého pásma a neúspěchu protiútoků osádek z druhého terénního celku a dělostřelectvo,

které bylo umístěno na odvráceném svahu, aby se musilo přemístit do nových palebných postavení právě v okamžiku, kdy je jeho palby nejvíce třeba, protože by bylo ohroženo přímo pěchotní palbou.

Zachováme-li hloubku pásma hlavního odporu 500 m nebo menší, jak myslí autor, je to pásmo málo odolné, vlastně je to obranná čára, která může být snadno proražena na několika místech a nezbyvalo by, než aby záloha protiútokem dobyla zpět ztraceného, a to je problematické. Zmocnil-li se útočník poloviny úseku a nebyl zastaven, je sotva naděje, že se to podaří protiútokem záloze v hodnotě 1—1½ praporu, neboť musíme počítat, že na těchto 2—3 km úseku bude mít útočník soustředěny aspoň čtyři prapory.

Uvážíme-li ještě, že by přední okraj tohoto pásma byl položen blíže ke hřbetnici než k údolnici — v zájmu uchování výhod, které uvádí autor, vzdávali bychom se rasance paleb a využití přírodních překážek (osad, potoků, rybníků a p.), jichž bývá více v údolí než na hřbetu a s jejichž pomocí zvyšujeme obrannou hodnotu osádek.

2. Obrana pásma hlavního odporu.

Aby nebylo pásmo hlavního odporu překvapeno, zvláště v noci, před nenadálým útokem protivníka, aby jeho první rozmach byl rozložen a zabráněno mu pozorovat opevňovací činnost osádek v tomto pásmu na přivráceném svahu, zamýšlí autor vysunout před toto pásmo na vzdálenost 600 m osamělá ohniska odporu, která by byla nenápadně opevněna (málo povrchových úkrytů a překážek), pojata do předního okraje hlavního postavení a podporována palbou kulometů z pásma hlavního odporu. Tato ohniska by pak byla nazvána „bojovými předními strážemi“.

Domnívám se, že by tato ohniska, aby splnila shora uvedené úkoly a mohla mít název „bojové přední stráž“, musila být organizována poněkud jinak než uvádí autor.

Budou-li postaveny PS. s úkolem odporu a útočník se jich nezmocní, nebude podle mého názoru třeba toho zajištění stavět, nejvýše snad jen k získání bočných paleb před hlavním postavením, jak říká P-I-2 v čl. 260.

Nerozloží-li útok PS., které jsou dosti hodnotné (při rozmístění praporu na 3 km šířky, podporovány částí dělostřelectva a opevněné), sotva se to podaří osamělým ohniskům odporu v síle družstva nebo čtyř, zvláště budou-li ještě k tomu mít málo překážek a povrchových úkrytů.

Jiná situace nastane, budou-li PS. postaveny jen s úkolem poplachu. V tomto případě, kdy odolnost PS. není žádná, bude třeba útočníkovi znesnadnit průlnutí k hlavnímu obrannému postavení a zabránit mu v rušení činnosti osádek v tomto postavení. Za tím účelem by bylo dobré taková ohniska postavit, ovšem musila by být:

a) silně opevněna (mnoho překážek a úkrytů jak pro zbraně, tak pro osádku), aby měla velkou odolnost a tam, kde je to možno, byla postřelována těžkými kulomety z pásma hlavního odporu, aby mohla vzdorovat i tehdy, kdyby byla obklíčena;

b) vysunuta před pásmo hlavního odporu na vzdálenost aspoň 1 km, protože čím bude jejich vzdálenost menší, tím více se útočník přiblíží k pásmu hlavního odporu a bude pozorovat a rušit veškerou činnost osádek v tomto pásmu již při zjednávání dotyku s nimi.

Další důvod, který mluví, aby tato ohniska byla umístěna dále od pásma hlavního odporu, je ten, že při útoku na ně budou jejich činnost podporovat zbraně z hlavního obranného postavení, tím se ovšem prozradí, takže mohou být útočníkem umlčeny ještě dříve, než začne útok na hlavní obranné postavení.

Konečně, budou-li vysunuta na blízkou vzdálenost, myslím, že je nemůžeme nazývat „bojovými předními strážemi“, protože by nekryly hlavní postavení před palbou pěchotních zbraní a před pozorováním, což je úkolem PS. (viz P-I-2, čl. 261), nýbrž lépe by jim přiléhal název „předsunutá ohniska odporu“, jak o nich mluví P-I-2 v čl. 260;

c) stavěna jen tam, kde je pro ně velmi vhodný terén před pásmem hlavního odporu (hřbet, vesnice, samoty a p.), abychoť jejich odolnost zvýšili přírodními výhodami, protože palebně nebudou silné vzhledem k malé osádce.

Co se týká posledního úkolu těchto ohnisk, t. j. zabránit útočníkovi v pozorování a rušení osádek v pásmu hlavního odporu při opevňovacích pracích, hlavně ve dne, jsem toho názoru, že postavením ohnisk blízko obranného postavení tomu nezabráníme.

Tuto nevýhodu by bylo lze odstranit jen tím, že získáme co nejvíce času na úpravu postavení tak, že vybudujeme nejdříve ta opevnění, která jsou mu nejbližší a na něž je z pozemních pozorovatelem z předpolí vidět, dříve než útočník s ním zjedná dotyk. Po zjednání dotyku již stejně nemůžeme ve dne pracovat, protože v každém případě nás bude rušit dělovou palbou, když ne z pozemních pozorovatelem, tedy letcem.

3. Protiútoky.

Je pravda, že při umístění pásma hlavního odporu na přivráceném svahu tak, aby jeho přední okraj nebyl vzdálen od vrcholu hřbetu více než 500 m, bude umístění záloh (praporu a pluku), jejich manévry a protiútoky usnadněny lépe než dosud, avšak jen v tomto případě (nehledě k tomu, že tím ztrácíme výhody jiné — viz za 1).

Bude-li však jeho okraj posunut dále k údolnici, hloubka pásma zůstane táž a přivrácený svah bude delší než 1 km (a ten zpravidla bude) — výhoda záloh pro protiútoky pomine, ježto budou musit překonávat velkou vzdálenost, než dosáhnou předního okraje pásma hlavního odporu v pozorování a palbách útočnickových, jako činí dosud, jen s tím rozdílem, že by nemusily překonávat drátěné překážky, protože ty budou nesusvisleji postaveny u šachovitě rozmístěných odporů.

Tato nevýhoda se dá odstranit u dosavadní obrany tím, že se utvoří předem průchody v drátěných překážkách pro případné směry protiútoků a zastavějí jen přenosnými překážkami, aby v čas potřeby mohly být rychle odstraněny.

Dosavadní umístění záloh rot a praporů na přivráceném svahu nepokládám za nevýhodné, protože bývají obvykle v hodnotě jedné až čtyř čet, tedy malé, a proto se mohou v terénu snadno skrýt. Od nich očekáváme jen účinek místní, proto musí být umístěny blízko osádek v obranných pásmech tak, aby byly s to z iniciativy velitelů čet a rot okamžitě reagovat na situace z místa, kde právě jsou (viz P-I-2, čl. 274).

Jinak tomu bude u záloh pluku. Ty potřebujeme, až když se nám po prolomení pásma hlavního odporu počíná rýsovat úspěch útočníka,

jejich zásah přijde později, a proto mohou být umístěny na odvráceném svahu v druhém terénním celku, a to se všeobecně praktikuje.

Jejich zásah musíme již dobře připravit, t. j. zřídit dobrou palebnou základnu, a to buď v pásmu záchytném anebo za ním.

Umísťovat palebnou základnu v pásmu středním nebo záchytném v druhém terénním celku, jak navrhuje autor, pokládáme za nevhodné. Za takového podpory by musil být protiútok veden proti svahu a tehdy, až by se útočník zmocňoval hřbetu. Tím by též dělostřelecké pozorovatelný byly s horizontu smeteny a nové by viděly jen po horizont a na to, co se děje za hřbetem, by musil řídit dělovou palbu jen letec — což je jistě nevhodné.

Aby měl protiútok účinek, musí jít se hřbetu po svahu co možná z boku a v tom okamžiku, když útočník vniká do pásma záchytného a kdy jeho rozmach ochabl.

Konečně myslím, že záloha pluku, která je v těžišti obrany vyšší jednotky, nebude mnohdy ani ponechána veliteli pluku k dispozici, protože, půjde-li o to dobýt zpět ztraceného důležitého místa, na němž bude záležet celková obranná situace vyšší jednotky, uchopí se vyšší velitel celé protiútočné akce sám, svou zálohu zesílí zálohou plukovní a vším, co se dá, a za podpory veškerého dělostřelectva nasadí protiútok tak, aby byl úspěch zaručen.

Z á v ě r.

Z toho, co bylo řečeno, dá se usuzovat, že by obrana rozmístěná do dvou terénních celků s dosavadními palebnými prostředky a silami nebyla dostatečně odolná a přispěla by k roztržení sil.

Domnívám se tedy, že obrana dosud aplikovaná nenaráží na potíže, jen snad v tom, že vzhledem k silným a rychlým prostředkům útočníka je pocítována malá hloubka hlavního obranného postavení. Ta se však dá odstranit tím, že v podřadných úsecích a tam, kde terén nám pomáhá vést obranný boj při málo prostředcích (lesy, osady a p.) — ušetříme jich a dáme je na těžiště obrany.

Jen obrana v úseku, na němž záleží celková situace vyšší jednotky (těžiště obrany vyšší jednotky), by mohla být zdvojená tak, že bychom na přivráceném svahu rozložili jednotky jako dosud a zálohy divisní, plukovní a vše, čeho není nevyhnutelně v jiných úsecích třeba, dáme do druhého terénního celku, aby buď byly připraveny k protiútokům nebo aby připravily nové obranné pásmo v šířce těžiště, kdyby protiútok nebyl úspěšný.

Štábní kapitán děl. Karel Gruncl:

Několik poznatků z válečných dějin o nočních útocích.

I.

K nočním útokům došlo za světové války velmi často, a to ve válce pohybné i posícní, u malých i velkých jednotek.

Mnoho místa je věnováno studiu nočního boje v literatuře německé a rakouské. Není však jednoduché učinit ze studia prací různých autorů určité závěry, stanovit si určitá pravidla. Jsou tu různá hlediska, různě